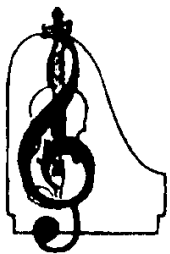

culturele
ANBI

389ste concert

Maandag 8 oktober 2018
20.00 uur

KLENKE QUARTETT

ANNEGRET KLENKE, VIOOL
BEATE HARTMANN, VIOOL
YVONNE UHLEMANN,
ALTVIOOL
RUTH KALTENHÄUSER,
CELLO

HARALD
SCHONEWEG,
ALTVIOOL

Grote Zaal
Deventer
Schouwburg

*Onze concerten worden mede mogelijk
gemaakt door een bijdrage van de
Gemeente Deventer in het kader
van een 'Kleintje Cultuur'*

PROGRAMMA

Claude Debussy (1862-1918)
Strijkkwartet in g kl. t. op. 10 (1893)

Animé et très décidé
Assez vif et bien rythmé
Andantino, doucement expressif
Très modéré - très mouvementé et
avec passion

Robert Schumann (1810-1856)
Strijkkwartet in a kl. t. op 41 nr. 1 (1842)
Introduzione: Andante espressivo-
Allegro

Scherzo: Presto
Adagio
Presto

Pauze

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)
Kwintet in g kl. t. KV 516 voor
2 violen, 2 altviolen en cello (1787)
Allegro
Menuetto: Allegretto
Adagio, ma non troppo
Adagio - Allegro

Het **Klenke Quartett** speelt vanaf de oprichting, in 1991, in ongewijzigde samenstelling. De vier musiciennes studeerden aan de Hochschule für Musik 'Franz Liszt' in Weimar. Het kwartet werd gecoacht door o. a. Norbert Brainin (primarius Amadeus Kwartet) en Sándor Devich (Bartók Kwartet). Het concerteerde op de bekende internationale festivals en maakte tournees door Europa en Noord- en Zuid-Amerika. In 2003 reisde het kwartet mee met de Duitse Bondspresident Johannes Rau op zijn staatsbezoeken aan Mexico, Chili, Uruguay en Brazilië. Opnamen op cd met kwartetten van Mozart oogstten veel lof. In 2007 werd in Cannes het Klenke Quartett de MIDEM 'Classics Award' toegekend. In 2010 trad het Klenke Quartett op in het zondagochtendconcert

van de AVRO in de Kleine Zaal van het Concertgebouw. Het kwartet concerteerde in 2011 en 2017 eerder in Deventer, eveneens samen met Harald Schoneweg, o.a. met kwintetten van Mozart (KV 406, KV 174 en KV 593) en Brahms (op.111). Altviolist **Harald Schoneweg** studeerde viool aan de Musikhochschulen in Keulen en Düsseldorf bij o.a. Igor Ozim en Sándor Végh en ook bij de legendarische violist Nathan Milstein. Hij is hoofdvakleraar kamermuziek aan de Musikhochschule in Keulen en een veelzijdig kamermuzikspeler. Voor het Klenke Quartett is hij ook een belangrijke coach geweest.

In de jaren 1887-1890 bezocht **Debussy** vaak de compositiekلاس van César Franck en ook veel strijkkwartetconcerten. Toen hij in 1892 begon aan zijn strijkkwartet was hij tegelijkertijd bezig met zijn opera *Pelléas et Mélisande* en met zijn eerste grote orkestwerk *Prélude à l'après-midi d'un faune*.

Het hoofdthema, met de drie tonen g, f en d waarmee het strijkkwartet begint, fungeert ook

als kiemcel voor de andere drie delen. Met deze toepassing van het 'cyclisch principe' was Debussy schatplichtig aan Franck. Het kwartet werd uitgegeven als Debussy's eerste strijkkwartet.

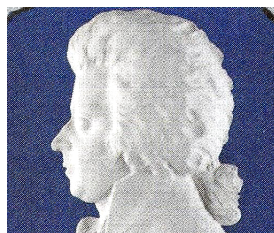
Aan zijn vriend en financiële weldoener Ernest Chausson, die zich in een brief kritisch over deze compositie had uitgelaten, beloofde hij zich in zijn volgende kwartet beter aan de vormleer te zullen houden. Maar dat kwartet is er nooit gekomen. Hoewel Debussy's op. 10 eigenlijk helemaal niet zo erg van de traditionele vormen afwijkt was het voor die tijd toch zeer onconventioneel. We horen grillige wendingen, verrassende harmonieën, onverwachte ritmische accenten en er zijn oriëntaalse invloeden die doen denken aan gamelanmuziek. De eerste uitvoering vond plaats in Parijs op 29 december 1893 door het Ysaÿe Quartet aan welk het kwartet is opgedragen. Dat 'opus 10' is merkwaardig: geen enkel ander werk van Debussy heeft een opusnummer! Biograaf Edward Lockspeiser wijt dit aan de voor Debussy zo typische ironie: de componist spottte wel vaker met erfenissen uit de muziekgeschiedenis.

Schumann schreef in het door hemzelf in 1834 opgerichte *Neue Zeitschrift für Musik*, dat een componist van strijkkwartetten anno 1842 zich bewust moest zijn van drie zaken: het genre neemt een plaats in tussen de intieme sfeer van de huiskamer en de publieke van de

concertzaal; alle vier de spelers moeten iets interessants vertellen; de componist moet goed op de hoogte zijn van de geschiedenis van het genre en voorkomen dat hij Haydn, Mozart of Beethoven slaafs navolgt. Schumann speelde al sinds 1838 met het idee kwartetten te schrijven en organiseerde in Leipzig met de violist Ferdinand David en zijn uit leden van het Gewandhausorkest bestaande strijkkwartet zg. 'Quartett-Morgen' om het repertoire door te nemen. In 1842 maakte hij, samen met echtgenote Clara, diepgaande studie van Beethovens strijkkwartetten, waarna hij in zeven weken de drie kwartetten op. 41 componeerde. Hij droeg ze op aan zijn vriend Felix Mendelssohn, die zich al vijftien jaar eerder intensief had verdiept in de kwartetliteratuur en in 1827 zijn kwartet op. 13 had gecomponeerd naar voorbeeld

van Beethovens kwartet op. 132. Dit werk diende ook Schumann tot inspiratie bij zijn eerste kwartet, op. 41 nr. 1, dat hij in acht dagen (!) op papier zette. Net als bij Beethoven en Mendelssohn is de hoofdtoonsoort a kl.t. en begint ook Schumanns kwartet met een langzame inleiding. Het derde deel, Adagio ademt dezelfde sfeer als Beethovens Adagio uit opus 132, en bovendien citeert Schumann zijn beroemde voorganger: na een introductie door cello en viool volgt een lange, gedragen melodie die direct ontleend lijkt te zijn aan Beethovens Adagio uit de negende symfonie. Opvallend is de ambigue behandeling van de tonaliteit: de *Introduzione* van het eerste deel staat in a, het Allegro in F. Het vervolg van het kwartet wordt getekend door 'strijd' tussen a-klein en F-groot tot het werk, na dit pendelen, geheel onverwachts eindigt in A-groot. Schumanns omgang met tonaliteit resulteert in een soort onderhuidse onrust en verleent het werk spanning.

*Mozart
Gipsmedaillon uit 1788
door Leonhard Posch*

Componeren voor strijkkwintet, waarbij aan het kwartet een alt of cello werd toegevoegd, kwam in de tweede helft van de 18e eeuw in zwang en componisten die er zich mee bezighielden zijn b.v. Michael Haydn en Boccherini. De laatste heeft er wel honderd geschreven, maar het betreft meestal speelmuziek zonder erg veel diepgang. Dit in tegenstelling tot het werk van **Mozart**, wiens strijkkwintetten algemeen worden gerekend tot het beste van wat hij op het gebied van de kamermuziek heeft geschreven. Mozart heeft in drie perioden van zijn leven strijkkwintetten gecomponeerd, steeds aansluitend op een tijd dat hij zich diepgaand had beziggehouden met het componeren voor strijkkwartet:

1772-"73 twee series van zes kwartetten:

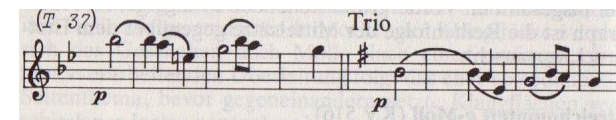
kwintet KV 174;

1782-"86 de zes aan Haydn opgedragen kwartetten en kwartet KV 499: kwintetten KV 515 en 516;

1789-"90: de drie 'Pruisische' kwartetten:

kwintetten KV 593 en 614

Het kwintet KV 516 (in g) is de donkere tegenpool van zijn zonnige voorganger KV 515 (in C), vergelijkbaar met de 40e symfonie (in g) en de 41e, de Jupiter, (in C), met dit verschil dat Mozart in het laatste geval van de duisternis naar het licht gaat. Maar opmerkelijk is bij deze vergelijking wel, dat bij de 40e symfonie het donkere g kl.t. blijvend is tot het einde, maar in kwintet KV 516 in het tweede deel het fatalistische Menuetto in g wordt afgewisseld met een troostend Trio in G:

Het derde deel is een ingekeerd, *con sordino* gespeeld, complex Adagio in Es. Als inleiding op het slot-Allegro volgt een kort, intens klagend tweede Adagio waarin de toonsoort g terugkeert, maar aan het slot moduleert naar G, de meer zonnige toonsoort van het laatste deel.

Volgende concert:

Woensdag 21 november a.s. 20u

Severin von Eckardstein, *piano*

Franziska Hölscher, *viool*

Teunis van der Zwart, *natuur- en ventielhoorn*

Trio's voor piano, viool en hoorn van Ligeti en Brahms.

Schumann: Tweede violosonate, Adagio en Allegro (hoorn en piano)

19u: Inleiding door Teunis van der Zwart: De hoorn in relatie tot bovenstaand programma

voor recensies:

www.kamermuziek-deventer.nl